

DE NEUS EN DE LANGENARM GAAN NAAR DUX

‘Spelleke’ voor een Antwerpse en een Gentse stangpop

Wannes van De Velde

EERSTE SCHUIFKE

Neus

(zingt)

Un soir, tout vibrant d'espoir,
Avec des millions j'allais pouvoir
Tenir celle qui toujours
M'avait refusé son amour.
Et je lui disais, rêve insensé :
Prends mon cœur, tout mon or,
Pour un baiser.
Toi, l'insaisissable, je t'ai là,
Te blottir dans mes bras !

Mais ce n'était qu'un songe d'amour,
Ah, le divin mensonge d'un jour trop court.
Dans un élan fou je croyais la saisir,
Frémissant de désir.

Ah, vision troublante, ses yeux,
Ah, rêve qui me hante ; adieu, adieu !
Il ne reste rien du bonheur infini,
Puisque tout est fini...

Tsjaak

Hewel, Neus, ça ne marche pas in d'affaires van de l'amour ?

Neus

Malchance toujours, Jaakske, begint algauw over iet' anders.

Tsjaak

Begint gij; ge waart toch goed bezig.

Neus

Da' kan nie'. Ik begin nie' zonder ne' nacht. Ik begin nooit zonder 'ne nacht;

Tsjaak

Hij zou 'ne nacht willen.

Neus

En gene verlichte gelijk op de keizerlei. Het moet 'nen donkere nacht zijn; 'nen echte!

Tsjaak

Ge zoudt er misschien ene kunnen opzetten, gelijk ge een masker opzet. Arlecchino!!!

Neus

Da's te agressief, dat radioactief paljaske!

Tsjaak

Pantalone!!!

Neus

Die' sexmaniak met zijne rooien collant en dien eeuwige stijve; dat half kieren daar vanvoor. Merci!
As ik een masker opzet moet het mysterieus zijn; een g'raadsel waar dat de mensen KOUD van worden. Ik wil het masker van... wacht efkes hé, ik gaan 't zeggen zenne... van...

Tsjaak

Allez!

Neus

Ne clown! Zo 'ne witte met een komma op zijn één kaak en een traan op zijn ander, die de Zwaan speelt van Saint-Saëns op zijne saxofoon terwijl a't hem voetje voor voetje in 'nen blauwe volgspot d'arena instapt gelijk 'ne facteur met 'ne lastenbrief.

Tsjaak

Waarom 'nen blauwe?

Neus

'Nen blauwe wat?

Tsjaak

Volgspot.

Neus

Omdat de rooie altijd kapot is, hé manneke.

Tsjaak

En wat doet ge dan?

Neus

Weet 'e da' nie', wat da'k dan doe?

Tsjaak

Nienok.

Neus

Dan word ik gewaar waar a'k vandaan kom, waar a'k was voor a'k er was. Voeld'e waar a'k naartoe wil, Jaak?

Tsjaak

Nie' helemaal, Neus, daar kabbelt mijne mayonnaise van.

Neus
(Ongeduldig)

Waar blijft die' nacht?

(Er valt een nacht in)

Neus

Ik koom uit een vergeten wandtapijt,
'ne gobelin, loskes geweven, wa' stoffig, wat antiek,
een landschap met'nen eigen symboliek,
waarin da' warm tonen domineren
die van het diepste bonenbruin
tot in het fijnste oker nuanceren.
Het is er herfst, dag en nacht,
maar de wolken zijn van goud,
en helemaal in de verte, achter d'allerleste wei,
staat gelijk een blauw' fata morgana,
de gecrochetteerde lijn van de Sierra nevada.

Tsjaak

En zijd'e daar mensen tegengekomen?

Neus

Herders en herderinnen,
die nie' stinken naar de stal
maar naar boudoirs van markiezinnen.
De herders spelen doedelzak
met roze strikken rond hun pijp en d'herderinnen leggen de wol
van hun schapekes in de krol
met ijzerkes van zilver,
vol perlamoeren schilfers.

Tsjaak

In ne gobelin?

Neus

Ja, a'ge er niks tegen hebt... À propos, waar komd'e gij vandaan?

Tsjaak

Wanneer?

Neus

Neeje, wààr! Waar waar'de gij voor a'g er waart? Ook in 'ne gobelin met een landschap?

Tsjaak

Dat heb' de gij al.

Neus

let' er tussenin dan; een stad

Tsjaak

't zou kunnen...

Neus

Een haven!

Tsjaak

Chauvinist!

Neus

Da's nie' waar hé. Een stad aan 't water da's altijd schoon: den dynamiek van eb en vloed; de wilde force van d' overstromingen; de zeemanskroegen; het krijsen van de meeuwen; de commerce; de containers; de cargoboten; de carthagoboten... waard'e 'ne Carthageen misschien? Uit Carthago aan de Meditarraneo?

Tsjaak

Scheit nu eens uit met Spaans te klappen, Neus.

Neus

Allez, noemt dan een ander' situatie, of geeft 'ne naam aan het profiel van uw imaginatie.

Tsjaak

Neus, dat liedje ken ik niet,
al zou 'k het geren zingen
'k weet dat vaneigen niet subiet;
'k moet peinzen over zulke dingen.

Neus

Maar nee; over zo'n dingetjes moet 'e nie' peinzen. Ge moet dat zéggen, intuïtief! Vooruit, de mensen zitten te wachten! Zegt waar a' ge waart voor a' g'er waart.

Tsjaak

In Venetië

Neus

Gondola, gondola! Allez zeg! Venetië! Straf hé? En...waren er dààr vrouwen?

Tsjaak

Vrouwvolk? Dat zal wel! Giacomo liep er door de Jan Breydelstraat.

Neus

Wie?

Tsjaak

Casanova.

Neus

Wat weet 'e gij van Casanova?

Tsjaak

Eergisteren nog niks, maar gisteren ging ik ene pakken in 'A l' Ombre de la Culture'...

Neus

Bestaat dat caféke nog altijd?

Tsjaak

Het staat soms hier, het staat soms daar,
 maar niemand weet exactly waar.
 Soms is 't hier achter t' hoekske, soms staat het in een boekske;
 soms vind ge 't in een wereldstad,
 dan weer in 't kleinste boerengat;
 maar, zijt g' alleen of onder vrienden,
 wie dat het zoekt, die zal het vinden.

Neus

En wat heeft 'A l' Ombre de la Culture' met Casanova te maken? G'hebt toch geen spoken gezien, zeker?

Tsjaak

Misschien. Ik ben er 'ne rare persoon tegengekomen, 'ne lange met 'ne platte hoed en een zwarte cape gelijk Zorro.

TWEEDE SCHUIFKE

(Nu volgt er een conversatie tussen Mijnheer Neuhaus – een schaduw – en Tsjaak de Langenarm)

Mijnheer Neuhaus

Mag ik me naast u zetten? Het uitzicht is zoveel schoner vanop deze plaats.

Tsjaak

Maar vaneigen, meneer...

Mr Neuhaus

Neuhaus, Jeroom Neuhaus.

Tsjaak

Aangenaam. Tsjaak de Langenarm. Wat gaat u drinken?

Mr Neuhaus

Niets, dank u. Ik hen mijn eigen verbruik meegebracht. Pralineke?

Tsjaak

Ja, geren... Hm, likeurpralinen! Cointreau! Kirsch! Trippel sec! Belgian chocolates! Maar zeg, staat daar een schilderij op?

Mr Neuhaus

L' Embarquement pour Cythère.

Tsjaak

Wat is dat? 'Ne cinema?

Mr Neuhaus

Het is het eiland waarop Aphrodite, de godin van de liefde, hare voet aan de wal heeft gezet toen ze uit de golven aufstiegt.

Tsjaak

Da's juist! De madame van den Aphrodite op de Kortrijkse steenweg is van Oostende.

Mr Neuhaus

Nee, nee; dit is een symbolistisch tafereel; deze mensen schepen in naar het aardse paradijs van de nooit verslappende, altijd bevredigende Liebe. Giacomo hield erg van dat schilderij.

Tsjaak

Giacomo? Zo heet ik ook in 't Italiaans. Maar welke Giacomo wilt u zeggen, meneer Neuhaus?

Mr Neuhaus

Ach, neemt u mij niet kwalijk; Giacomo Casanova natuurlijk, de chevalier de Seingalt, mijn betovergrootvader, de beroemde schrijver.

Tsjaak

Casanova? Uw betovergrootvader? Wacht eens... Heeft die dan echt bestaan? Ik docht dat dat er ene was uit de boekskes aan de statie!

Mr Neuhaus

Bestaan? En hoe! Hij was een groot Liebhaber.

Tsjaak

'Ne liefhebber? Van de voetbal?

Mr Neuhaus

Nee, van de vrouwen; hij was een aanbidder van het vrouwelijk geslacht.

Tsjaak

Was 't zo erg ja?

Mr Neuhaus

Ja, zo erg was het.

Tsjaak

Dan heeft 'em zeker veel kinderen gehad?

Mr Neuhaus

Links en rechts, jawel, jawel, in alle landen; kinderen van de liefde die zijn naam niet droegen, maar zijn laatste, mijn voorvader, die in het stadje Dux werd geboren, op het kasteel van Waldstein, dus wel. Alleen, ze hebben hem übersetzt: Neuhaus.

Tsjaak

Dan liep hij daar... waar?

Mr Neuhaus

In Dux

Tsjaak

... Ook achter de vrouwen?

Mr Neuhaus

Maar veel kalmer. Hij had al zijn tijd nodig om zijn memoires te schrijven. Hij heeft er maar ene vrouw gekend, daar in Dux: eine affaire met ene köchin die in 't geniept macaroni voor hem kochte.

Tsjaak

Een keukenmeid! Is dat niet een beetje beneden zijne stand?

Mr Neuhaus

Nee, helemaal niet; het was een knappe, ene hüpsche, ene mollige.

Tsjaak

Een rubensvrouw.

Mr neuhaus

Correct! Een Flämische; Belleke De Moor uit Zomergem. Ze maakte ook waterzooi à la gantoise.

Tsjaak

Hoast u gij!

Mr Neuhaus

Dat staat allemaal te lezen in het letzte deel van zijn memoires, hetgeen helaas met Giacomo onder het stof van Dux verdween, en nimmer meer verscheen.

(meneer Neuhaus verdwijnt)

Neus

Waar leit da' leste boekske, zaid'e, onder het stof van...

Tsjaak

Dux

Neus

Is dat nu 'ne naam? 't Zei me niks.

Tsjaak

Duchow! Ook niet?

Neus

Polsku.

Tsjaak

Nee

Neus

Russki!

Tsjaak

Njet. Tsjechow. Daar heeft onze Giacomo, zijn memoires geschreven op het kasteel van graaf Frankenstein.

Neus

Die kan u veel vertellen, die meneer met zijn pralinen!

Tsjaak

Maar stelt u voor dat dat allemaal waar is!
 Want mijnen bijnaam is de Langenarm,
 Heet en gereed en altijd warm. 'k Heb 'nen arm van bijkans
 Zeven ellen overlangs.
 En daarmee geef ik de maat
 Van mijne mannelijke staat.
 Maar mijne naam is Tsjaak De Moor,
 En mijn moeder heette belleke,
 Koeketiene net en fijn.
 Dus zou die Casanova
 Mijn famielde kunnen zijn!
 'k Wil die zaak gaan onderzoeken,
 Daar in Dux, zo ver van huis.
 Want wat heb ik te verliezen?
 'k Ben zo arm als een luis.
 'k Heb misschien nog wat te krijgen,
 'k Word misschien nog ne' meneer
 Met een schoon kasteel vaneigen,
 Personeel en goeie sier.

Neus

Ja, ge weet natuurlijk nooit nie'...
 Met wat chance vinden we 't boekske
 Dat verloren is gegaan
 't leste deel van zijn historie

Dat in Dux nog moet bestaan.
 Marchandies van grote weerde
 Te verpatsen voor veel geld!
 Zo verwerven we glorie
 En we zijn voor goed gesteld.
 w' Hebben 't stof maar weg te blazen;
 een gemakkelijk karwei
 zonder zweet en zonder bazen,
 en gebeurd op één twee drij!

Tsjaak

Een afstand is gemaakt om 't overwinnen; de reis naar Dux zal hier vanavond nog beginnen!

DERDE SCHUIFKE

(Ergens langs een landweg)

Neus

Niet te geloven zo donker a't hier is!

Tsjaak

Gij wou 'ne nacht.

Neus

Ja, maar waar blijven de sterren?

(de sterren gaan aan)

Voilà, op de sterren kund'e rekenen.

Tsjaak

Waar zouden we zijn?

Neus

Ieverans in de Vlaanders.

Tsjaak

Hoe ziet gij dat?

Neus

Daar: de schutterswei met de staande wip; het langste fallussymbool van Vlaanderen, beschenen door de sterrenbloed.

Tsjaak

De wei is leeg. Geen ziel te zien.

Neus

Ze slapen. G' hoort ze dromen tot hier
Van jenevel en van bier;
De mére 's en de pére 's
Met hun donkere mysteries... luistert...

(Stilte)

Tsjaak

Niets... Ge kunt een stopnaald horen vallen.

(Een schot in de verte)

Neus

Och God! Een schot! En dan het huilen van 'nen hond. D'r hee' 'nen boer zijn eigen door zijn hersens
geschoten. Nu liggen z' op de grond.

Tsjaak

Zo 'ne vuilen boel! Wie gaat dat hier opkuisen? Ikke niet!

Neus

Hoe zou dees stadjen heten?

Tsjaak

Wat zaid'e gij? Een stadje?
Een dorp is 't, ne voorschoot zogezeid...
Hier staat de naam! 't Is Merendree, het dorp van de poëten.

Neus

Merendree... 't Klinkt vreemder nog as Dux,
En langer; 't is 'lijk Willebroeks, of Zaventem of Zegelsem...

Tsjaak

Hier staat de kerk, requiem. Waar zou het kerkhof zijn?

Neus

Op drij stappen van de kamerkes
Waar a' ze zijn geboren...
Waar a' ze zijn gemaakt
En hun bloemeke kwijtgeraakt.

Tsjaak

Wie zou daar allemaal kunnen liggen, tot aan 't oordeel van den Heer? Zijn 't poëten of proleten?
 Die gestorven zijn wanneer?
 Zijn 't baronnen of soldaten
 Of toneelspelers misschien?
 Slapen z' in aparte gaten,
 Of liggen z' allemaal dooreen?

Neus

Laat ons eens gaan zien...
 Begot! D'r zijn geen graven,
 Geen kruisen, stenen, niks nie' meer!
 Z' hebben ze platgedouwd,
 't is proper maat 't is koud,
 En 't laat wat geld verdienen.

Tsjaak

Dees dorp is verdoemd, ze zeulen met hun doden.

Neus

Komaan, we zijn hier weg, w' hebben hier niks verloren!
 En nu naar Dux, de perel van Bohemen,
 Waardat de mensen trager leven.
 D' herders spelen op 't gemak
 Heelder dagen doedelzak;
 Herderinnen blond en rond
 Maken er ons hart gezond.

Tsjaak

Dux, nog ongerept en schoon,
 Spant de monumentenkroon.
 't Is een postkaart, rococo,
 Onder de sterren à gogo,
 Met in 't midden het kasteel,
 Fijn van torens en kanteel,
 Waarop de geest van Giacomo
 Wandelt met zijn ogen toe!

(Er verschijnt een komeet die boven hun hoofden blijft staan)

Neus

Da's nu nie' voor 't één of 't ander, maar is da' kersemis vandaag?

Tsjaak

't Is niet den tijd van 't jaar... vanwaar die vraag?

Neus

Een steertstar aan den hemelboog
Is zeker wel een teken
Dat er van ons iet' wordt verwacht,
Een openbaring in de nacht,
Of is't maar decoratie?

Tsjaak

Misschien wijst ze de weg naar Dux
En is 't een indicatie.

(De ster zet zich in beweging. Ze volgen)

VIERDE SCHUIFKE

(Ze gaan nog steeds achter de komeet aan. Wanneer ze stilstaan doet de komeet dit ook)

Tsjaak

Nu volgen wij al zevenendertig uren die staartster en nog zijn we niet in Dux.

Neus

En nog geen één kroeg tegengekomen...

Tsjaak

Altijd maar velden, en dan weer bossen, en dan weer plassen, en dan weer grachten...

Neus

Pas op! Valt er nie' in!

Tsjaak

Zeg, ik begin te denken dat dat verder is dan ge zoudt denken.

Neus

Wa' noemd' e gij ver.

Tsjaak

Van de Muide naar de Brugse Poort.

Neus

Zwanst nu nie' hé Jaak. Mannekes!!!

Stemmen

Ja, Neus?

Neus

Expliceert eens wat dat VER is!

Wannes

Colombus die 'tierra' roept omdat hij denkt dat hij in Indië is.

Neus

Ja, en?

Wannes

Denken dat ge de Noordpool hebt overwonnen en 'ne pinguin tegenkomen.

Neus

Ja, en wat dan nog?

Wannes

Dzjenghis Khan op duizend dagmarsen van de Chinese muur.

Neus

Voilà, da 's ver!

Tsjaak

Ha, dan is Dux niet ver. Ha! Maar te voet gaan we daar nooit geraken. We zouden dat met een koets moeten doen.

Neus

Een koets?

Tsjaak

Casanova had ook een koets.

Neus

Met een bed in zeker!

Tsjaak

Just! Een slaapkoets.

Neus

Zou da' nog bestaan, koetsen?

Tsjaak

Ja, voor de Japanezen, van 't Gravenkasteel naar de Korenmarkt en terug.

Neus

Zouden we zo niks kunnen sjoemelen met Oostpriesterhulp of met de Rechten van de mens?

Tsjaak

Gij kent een beetje uwe wereld hé neus! Maar zijd'e gij bij een partij?

Neus

Het bij 'ste da 'k van ze leven geweest zijn da' was bij de Club de los desperados, in de Schippersstraat over de Zevende Hemel. Daar kostte een pintje maar drij frang uit 't fleske.

Tsjaak

Nu hebben we nog geen koets.

Neus

Wie wilt er nu een koets?

Tsjaak

Gij!

Neus

Neeje; gij zijt er over begonnen!

(Er komt een bootje aangedreven)

Tsjaak

Neus, kund'e gij zwemmen?

Neus

Wanneer?

Tsjaak

Ik ook niet.

Neus

'Nen boot, daat moet'e nie' voor kunnen zwemmen; dat blijft vanzelf boven.

Tsjaak

Als hij niet lekt...

Neus

...A 't hem nie' breekt...

Tsjaak

Als hem zijn eigen niet verrekt.

Neus

...Of tegen een staketsel veert...

Tsjaak

...of als we de kaap niet moeten ronden!

Neus

Wij moeten de kaap nie' ronden, manneke! Da's ommers veel te dangereus. Daarbij we moeten langs 'nen hele andere kant.

Tsjaak

Ja?

Neus

Dux, da's over Broechem en Oud-Heverlee,
Langs de Maas tot in Visé,
Dan langs kanalen groot en klein,
Los door de muur van Oost-Berlijn.

Tsjaak

Die staat daar toch niet meer, Neus.

Neus

Zolank a' mensen over muren spreken,
Is 't geen avance van z' af te breken.
Wat is 't? Pakken we den boot?

(De komeet zet zich weer in beweging)

Samen

De komeet achterna! De ster van Betlehem op heuren terugweg naar het Oosten!

(Ze stappen in. Het bootje vertrekt. De komeet zet zich weer in beweging. Alles af)

VIJFDE SCHUIFKE

(Na een kort intermezzo, eventueel een lied, komt het bootje weer opgegleden. De kompeers liggen er in. Ze slapen. Ze dromen)

Tsjaak

... Daar is hij... 't Is mijne voorvader! Ziet ge 't wel! Helemaal in de blauwe velours...met witte kanten manchetten...

Neus

Hooo! Die orekes, da' nekske, da' neuseke, die kniekes, die tiekes... Herders, scheid er mee uit met zingen, legt u bij uw herderinnen!

Tsjaak

Waar ik vandaan kom, Giacomo?

Een beetje uit Venetië, gelijk gij, en van de Stroppen in de Vlaanders, de kinderen van de spinnerij...

Neus

Enchanté, mademoiselle la belle bergère, comment allez-vous j' espère ?

(Een vrouwenstem uit een luidspreker kondigt aan dat ze in Dux zijn gearriveerd. De kompeers, die door de stem worden gewekt, zien echter alleen maar een kale vlakte, bedolven onder het beton.)

Tsjaak

Hoo! We zijn er. Ziet gij iets, Neus?

Neus

Zied'e gij iet', Jaak?

Tsjaak

Nee... Ja, toch! Ik zie iets grijs; het is een vlakte, koud als ijs.

Neus

En de komeet?

Tsjaak

Ze is ribedebie.

Neus

't Was zeker zo 'ne satteliet waar dat ze mee kunnen zien wat dat de mensen zitten 't eten. Da 's hier nie' koosjer; 'k krijg hier schrik, 'k zie zelfs geen verlofabriek!

Tsjaak

Geen mensen, mannen, vrouwen...

Neus

Geen ministerie van cultuur...

Tsjaak

Geen stenen, gene muur, en geen kasteel...

Neus

... of geen bordeel...

Tsjaak

Waar da' we Casanova kunnen zoeken.

Neus

... En zijnen boek! 't Is een malheur; die schoon' affaire gaa' nie' door!

Tsjaak

Heeft Dux wel ooit bestaan? Of enkel in de folders van de statie? En meneer Neuhaus? Was 't 'nen droom, of een hallucinatie?

Neus

Niks te barlikken; hier vandaan! En laat den duvel maar beschikken.

Tsjaak

Den duvel! Zou die nog altijd liggen rijpen in Breendonk?

Neus

Van eigens, neven 't fort.

Tsjaak

Ik krijg er dorst van.

Neus

Ik ook.

Tsjaak

Laat ons gaan, onder de stralen van de maan.

Neus

Nee! Geen maan! Laat de morgen nu blinken.
Mijne nacht was lank genoeg;
De zon komt op, de sterren pinken.
We laten Dux voor wat dat 't is
En a 'k mijn eigen nie' vergis
Staan w' hier in Brugge, en Belgique;
Onzen theater is...

Tsjaak

... magique!!!

Neus

Hier was 't in 't begin;
Hier is ook ,t einde.
De reis was Dux;
Dux was de reis.

Tsjaak

De dromen zijn gevlogen
Maar d' illusie was perfect.
Daarom zijn we niet bedrogen;
Z' heeft nieuw courage opgewekt.
Ne mens kan niet verliezen,
Want gaat hij dood, verdwijnt zijne nood...

Samen

... naar 't landschap van de pieren!

(Bob en Wannes drinken een borrel op de gezondheid van de poppen terwijl een vrouwenstem zingt:
)

Mais ce n'était qu'un songe d'amour,
ah, le divin mensonge d'un jour trop court.
Dans un élan fou je croyais la saisir,
frémissant de désir.
Ah, vision troublante, ses yeux,
ah, rêve qui me hante, adieu, adieu !
Il ne reste rien du bonheur infini,
puisque tout est fini.
Comme Arlequin faut il croire un jour
Aux beaux mensonges d' amour ?

(Tijdens dit lied gaan Bob en Wannes weg)

(Epiloog door de poesjenellen)

Neus

Hoe lank zijn wij nu weggeweest?

Tsjaak

Waar waren we?

Neus

Tussen de coulissen van katoen... Er waren reuken: verse verf, lijm en zageemel.

Tsjaak

Ik riek niks.

Neus

Nee, nu nie' meer, maar een uur of twee, of zeven, of was 't langer geleden?

Tsjaak

Waar gingen we naartoe?

Neus

Medocht naar 't randje van den horizon, voorbij de leste wei.

Tsjaak

De schaduw van de sierra?

Neus

Nee, da' s te lank voorbij.

Tsjaak

Den dag begint; 't is 'lijk of ne' wasdraad, gespannen boven de straten.

Neus

De uitvreters gaan wakker worden en hunne goudvis voeieren op de tonen van de Brabançonne.

Tsjaak

En wij, met onze mond van beukenhout?

Neus

Wij zullen zwijgen, gelijk de bedelaars in uitgedoofde nachten zonder sterren. De wereld is herinnering; een melodie van verre...
